

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Καθορισμός κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για ορισμένες επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, με τη διατήρηση υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην ψηφιακή ενιαία αγορά και με το δικαίωμα του δημοσίου δανεισμού και την αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία- Τροποποίηση ν. 2121/1993 και ν. 4481/2017 - Ενσωμάτωση των Οδηγιών (ΕΕ) 2019/789, (ΕΕ) 2019/790 και 2006/115/ΕΚ»

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από τη Διάρκη Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε πέντε (5) Μέρη και αποτελείται από σαράντα εννέα (49) άρθρα.

Με τις διατάξεις του ρυθμίζονται θέματα δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, με την ενσωμάτωση των Οδηγιών (ΕΕ) 2019/789, (ΕΕ) 2019/790 και 2006/115/ΕΚ, και την τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων των νόμων 2121/1993 και 4481/2017.

Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του Μέρους Α΄ (άρθρα 1-5) ενσωματώνεται στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία (ΕΕ) 2019/789 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17.4.2019, «για τον καθορισμό κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για ορισμένες επιγραμμικές μεταδόσεις ρα-

2

διοηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, και για την τροποποίηση της Οδηγίας 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου».

Όπως αναφέρεται στο Προοίμιο της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας (βλ., σχετικά, και παρ. 2 της Αιτιολογικής Έκθεσης επί του νομοσχεδίου, σελ. 53), η ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών και του διαδικτύου έχει επιφέρει ριζικές αλλαγές τόσο στη διανομή των ραδιοηλεοπτικών προγραμμάτων όσο και στην πρόσβαση σε αυτά. Οι ραδιοηλεοπτικοί οργανισμοί προσφέρουν ολοένα περισσότερο, επιπρόσθετα με τις δικές τους εκπομπές ραδιοηλεοπτικών προγραμμάτων, επιγραμμικές υπηρεσίες παρεπόμενες των εκπομπών αυτών, όπως υπηρεσίες ταυτόχρονης μετάδοσης και ετεροχρονισμένης τηλεοπτικής προβολής. Οι φορείς εκμετάλλευσης υπηρεσιών αναμετάδοσης, οι οποίοι ομαδοποιούν εκπομπές ραδιοηλεοπτικών προγραμμάτων σε πακέτα και τα παρέχουν στους χρήστες ταυτόχρονα με την αρχική μετάδοση των εκπομπών αυτών, χωρίς αλλοιώσεις και περικοπές, χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές αναμετάδοσης, όπως είναι τα καλωδιακά, τα δορυφορικά, τα επίγεια ψηφιακά, και τα κινητά ή κλειστού κυκλώματος, βάσει πρωτοκόλλων διαδικτύου δίκτυα, καθώς και το ανοιχτό διαδίκτυο. Περαιτέρω, οι φορείς εκμετάλλευσης που διανέμουν τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα σε χρήστες χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους για την απόκτηση σημάτων - φορέων προγραμμάτων από τους ραδιοηλεοπτικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και μέσων απευθείας διαβίβασης. Από την πλευρά των χρηστών, αυξάνεται διαρκώς η ζήτηση για πρόσβαση σε εκπομπές ραδιοηλεοπτικών προγραμμάτων που δεν προέρχονται μόνον από το κράτος μέλος προέλευσής τους αλλά και από άλλα κράτη μέλη (σκέψη 2 του Προοιμίου). Οι ραδιοηλεοπτικοί οργανισμοί μεταδίδουν προγράμματα τα οποία ενσωματώνουν ποικίλο περιεχόμενο, όπως οπτικοακουστικά, μουσικά, λογοτεχνικά ή εικαστικά έργα, τα οποία προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή από συγγενικά δικαιώματα ή και από τα δύο, σύμφωνα με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μία πολύπλοκη διαδικασία εκκαθάρισης δικαιωμάτων από πλήθος δικαιούχων και για διάφορες κατηγορίες έργων και άλλων αντικειμένων που χρήζουν προστασίας. Εξ άλλου, συχνά, εμφανίζεται ανάγκη εκκαθάρισης δικαιωμάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα, ιδίως όταν πρόκειται για την προετοιμασία προγραμμάτων ειδησεογραφίας ή επικαιρότητας. Για να είναι σε θέση οι ραδιοηλεοπτικοί οργανισμοί να καθιστούν διαθέσιμες τις επιγραμμικές υπηρεσίες τους σε διασυνοριακό επίπεδο, χρειάζεται να διαθέτουν τα απαιτούμενα δικαιώματα επί έργων και άλλων αντικειμένων που χρήζουν προστασίας για όλες τις αντίστοιχες επικράτειες, γεγονός που αυξάνει την

πολυπλοκότητα εκκαθάρισης των δικαιωμάτων τους (σκέψη 3 του Προοιμίου). Η Οδηγία 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου διευκολύνει τις διασυνοριακές δορυφορικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων από άλλα κράτη μέλη. Ωστόσο, οι διατάξεις της περί μεταδόσεων από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς περιορίζονται στις δορυφορικές μεταδόσεις και, ως εκ τούτου, δεν εφαρμόζονται στις επιγραμμικές υπηρεσίες που είναι παρεπόμενες των εκπομπών. Περαιτέρω, οι διατάξεις που αφορούν τις αναμεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων από άλλα κράτη μέλη περιορίζονται στην ταυτόχρονη, χωρίς διακοπές και αλλοιώσεις, αναμετάδοση μέσω συστημάτων καλωδίων ή μικροκυμάτων, και δεν καλύπτουν τις αναμεταδόσεις μέσω άλλων τεχνολογιών (σκέψη 6 του Προοιμίου).

Υπό το φως των ανωτέρω, εκδόθηκε η υπό ενσωμάτωση Οδηγία, αντικείμενο της οποίας είναι η θέσπιση κανόνων για την ενίσχυση της διασυνοριακής διαθεσιμότητας τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, μέσω της διευκόλυνσης της εκκαθάρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων για την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών που είναι παρεπόμενες των εκπομπών ορισμένων κατηγοριών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, καθώς και κανόνων για την αναμετάδοση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και τη μετάδοσή τους μέσω της διαδικασίας απευθείας διαβίβασης (άρθρο 1 της Οδηγίας).

Συγκεκριμένα, η Οδηγία:

- διευκολύνει την εκκαθάριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων ραδιοφωνικού και ορισμένου τηλεοπτικού περιεχομένου για διασυνοριακή ψηφιακή μετάδοση και αναμετάδοση,
- συμπληρώνει την ισχύουσα Οδηγία 93/83/ΕΟΚ, η οποία αφορά μόνον τη διασυνοριακή δορυφορική μετάδοση και την αναμετάδοση μέσω καλωδιακής τηλεόρασης και ραδιοφωνικών προγραμμάτων,
- θεσπίζει την αρχή της «χώρας προέλευσης» όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που αφορούν πράξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της παροχής, της πρόσβασης σε ή της χρήσης παρεπόμενης επιγραμμικής υπηρεσίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η εκκαθάριση δικαιωμάτων για την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η αρχή της «χώρας προέλευσης» (η οποία εφαρμόζεται, ήδη, για τις δορυφορικές μεταδόσεις στην Οδηγία 93/83/ΕΟΚ) εφαρμόζεται σε όλα τα ραδιοφωνικά προγράμματα και σε ορισμένα είδη τηλεοπτικών προγραμμάτων, ήτοι στα προγράμματα ειδησεογραφίας και επικαιρότητας, εκτός των μεταδόσεων αθλητικών γεγονότων και έργων και αντικειμένων προστασίας που περιλαμβάνονται σε αυτές,

4

και στα προγράμματα που παράγονται και χρηματοδοτούνται πλήρως από τον ίδιο τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό (άρθρο 3 της Οδηγίας).

- επεκτείνει το σύστημα υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης το οποίο ίσχυε για καλωδιακές αναμεταδόσεις, σε όλους τους τύπους αναμετάδοσης σχετικών τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, ώστε να καταστεί δυνατή μια απλουστευμένη μέθοδος εκκαθάρισης των δικαιωμάτων (άρθρο 4 της Οδηγίας), και

- θεσπίζει κανόνες για τη ρύθμιση της χρήσης των προστατευόμενων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας μέσω «απευθείας διαβίβασης», δηλαδή της τεχνικής με την οποία οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς μεταδίδουν το σήμα τους στους διανομείς, με τρόπο ώστε να μην είναι δυνατή η λήψη αυτών των σημάτων από το ευρύ κοινό κατά τη διάρκεια αυτής της μετάδοσης, και, στη συνέχεια, ο διανομέας προσφέρει τα σχετικά προγράμματα στο κοινό. Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται «απευθείας διαβίβαση», χωρίς την παράλληλη μετάδοση των ίδιων προγραμμάτων από τον ίδιο τον ραδιοτηλεοπτικό φορέα, ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός και ο διανομέας σήματος θεωρείται ότι συμμετέχουν σε ενιαία πράξη παρουσίασης στο κοινό, για την οποία και τα δύο μέρη λαμβάνουν άδεια από τους δικαιούχους (άρθρο 8 της Οδηγίας).

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/789, ως προθεσμία θέσης σε ισχύ από τα κράτη μέλη των αναγκαίων για τη συμμόρφωσή τους προς την Οδηγία νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων είχε τεθεί η 7.6.2021. Επισημαίνεται, επίσης, ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 της Οδηγίας, συμβάσεις σχετικά με την άσκηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων που αφορούν πράξεις του άρθρου 3 της Οδηγίας, οι οποίες ήταν σε ισχύ την 7.6.2021, δεν θίγονται έως την 7.6.2023, εφόσον λήγουν μετά την ημερομηνία αυτή. Επίσης, άδειες που χορηγήθηκαν για πράξεις παρουσίασης στο κοινό οι οποίες εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 8 περί «απευθείας διαβίβασης», και οι οποίες ήταν σε ισχύ την 7.6.2021, δεν θίγονται έως την 7.6.2025, εφόσον λήγουν μετά την ημερομηνία αυτή.

Στα άρθρα 1 και 2 του Μέρους Α' του νομοσχεδίου καθορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενό του. Με τις διατάξεις του άρθρου 3, διά του οποίου τροποποιείται και συμπληρώνεται το άρθρο 35 του ν. 2121/1993, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τις επιγραμμικές μεταδόσεις και αναμεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών. Μεταξύ άλλων, τροποποιείται ο ορισμός της «καλωδιακής αναμετάδοσης», εισάγονται οι έννοιες της «αναμετάδοσης» και του «ελεγχόμενου περιβάλλοντος», και ρυθμίζεται η άσκηση των δικαιωμάτων αναμετάδοσης από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς και από άλλους δι-

καιούχους. Επεκτείνεται η έννοια της υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης και στην αναμετάδοση ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων για τους δικαιούχους, πλην των ραδιοηλεκτρονικών οργανισμών, και προβλέπεται ότι το δικαίωμα των δικαιούχων για την παροχή ή την άρνηση της παροχής άδειας σε φορέα εκμετάλλευσης υπηρεσίας αναμετάδοσης ασκείται υποχρεωτικά μέσω οργανισμού συλλογικής διαχείρισης. Τέλος, προβλέπεται δυνατότητα μεσολάβησης στις περιπτώσεις μη ύπαρξης συμφωνίας σχετικά τόσο με την παροχή άδειας για την αναμετάδοση όσο και για την καλωδιακή αναμετάδοση ραδιοηλεκτρονικών εκπομπών. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 4, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 3Α στον ν. 2121/1993, εισάγεται η έννοια της «απευθείας διαβίβασης» και καθορίζονται οι υποχρεώσεις των φορέων που μεταδίδουν σήματα μέσω «απευθείας διαβίβασης» στο κοινό, ενώ στο άρθρο 5, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 3Β στον ν. 2121/1993, εισάγεται η έννοια της «παρεπόμενης επιγραμμικής υπηρεσίας» και θεσπίζεται η αρχή της χώρας προέλευσης για την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων κατά την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Τέλος, σύμφωνα με τη νέα παράγραφο 4 του άρθρου 68Α του ν. 2121/1993, η οποία προστίθεται με το άρθρο 48 του νομοσχεδίου, συμφωνίες σχετικά με την άσκηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων οι οποίες αφορούν πράξεις της παρ. 2 του νέου άρθρου 3Β του ν. 2121/1993 και ήταν σε ισχύ την 7.6.2021, δεν θίγονται έως την 7.6.2023, εφόσον λήγουν μετά την ημερομηνία αυτή, και άδειες που χορηγήθηκαν για πράξεις παρουσίασης στο κοινό οι οποίες εμπίπτουν τις διατάξεις του νέου άρθρου 3Α του ν. 2121/1993 και ήταν σε ισχύ την 7.6.2021, δεν θίγονται έως την 7.6.2025, εφόσον λήγουν μετά την ημερομηνία αυτή.

Με τις διατάξεις του Μέρους Β' (άρθρα 6-30) ενσωματώνεται στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17.4.2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των Οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ.

Η εν λόγω Οδηγία συμπληρώνει τους κανόνες που προβλέπονται στις ισχύουσες Οδηγίες στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας, ιδίως δε στις Οδηγίες 96/9/ΕΚ, 2000/31/ΕΚ, 2001/29/ΕΚ, 2006/115/ΕΚ, 2009/24/ΕΚ, 2012/28/ΕΕ και 2014/26/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (σκέψη 4 του Προοιμίου και άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας), και:

- θέτει κανόνες για την προσαρμογή ορισμένων εξαιρέσεων και περιορισμών επί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στο ψηφιακό και το διασυνοριακό περιβάλλον, με έμφαση στη

θέσπιση υποχρεωτικών εξαιρέσεων ή περιορισμών επί των χρήσεων τεχνολογιών εξόρυξης [άντλησης] κειμένων και δεδομένων στο ψηφιακό περιβάλλον για εκπαιδευτικούς σκοπούς και για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως ιδίως ισχύει προκειμένου περί πανεπιστημίων, άλλων ερευνητικών οργανισμών και ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρα 3-7 της Οδηγίας),

- προβλέπει μέτρα για τη διευκόλυνση της χορήγησης αδειών ιδίως όσον αφορά τη διάδοση έργων μη διαθέσιμων στο εμπόριο και άλλων αντικειμένων προστασίας, και την επιγραμμική διαθεσιμότητα οπτικοακουστικών έργων σε πλατφόρμες διάθεσης βίντεο κατά παραγγελία, προς διασφάλιση ευρύτερης πρόσβασης στο περιεχόμενο (άρθρα 8-11 της Οδηγίας). Σχετικά, προτείνονται μέτρα για τη διευκόλυνση ορισμένων χρήσεων, όπως ψηφιοποίηση και διάδοση επιγραμμικά και μεταξύ των κρατών της Ε.Ε., μη διαθέσιμων στο εμπόριο έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς (ήτοι, βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία κ.ά.), και μέτρα για τη διευκόλυνση της χορήγησης συλλογικών αδειών και δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν συλλογική χορήγηση αδειών με διευρυμένη ισχύ ή τεκμήρια εκπροσώπησης, σύμφωνα με τις νομικές τους παραδόσεις, την πρακτική ή τις περιστάσεις. Ως προς τη χορήγηση αδειών για τα δικαιώματα επί οπτικοακουστικών έργων σε υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία, απαιτείται σύσταση, στα κράτη μέλη, μηχανισμού διαπραγμάτευσης δυνάμει του οποίου παρέχεται στα ενδιαφερόμενα μέρη η βοήθεια ενός αμερόληπτου οργάνου ή ενός ή περισσότερων διαμεσολαβητών (βλ. και σκέψεις 30, 33 και 53 του Προοιμίου), και

- θεσπίζει κανόνες για τη διευκόλυνση της χρήσης περιεχομένου που έχει καταστεί «κοινό κτήμα», μετά τη λήξη της περιόδου προστασίας του σχετικού έργου κατά τη νομοθεσία της Ένωσης ως προς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, οπότε οποιοσδήποτε μπορεί να χρησιμοποιεί και να μοιράζεται, χωρίς περιορισμούς, αντίγραφα του έργου, υπό προϋποθέσεις (άρθρο 14 της Οδηγίας).

Περαιτέρω, προς επίτευξη εύρυθμης και δίκαιης ρύθμισης της λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η Οδηγία:

- θέτει κανόνες σχετικά με τα δικαιώματα επί εκδόσεων κατά τη χρήση έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας από παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών, οι οποίοι αποθηκεύουν και παρέχουν πρόσβαση σε περιεχόμενο που αναφορτώνεται από τους χρήστες, προκειμένου να αναγνωρισθεί η οργανωτική και οικονομική συμβολή των εκδοτών στην παραγωγή εκδόσεων Τύπου, να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα του εκδοτικού κλάδου και να εξασφαλισθεί η

διαθεσιμότητα αξιόπιστων πληροφοριών (σκέψη 55 του Προοιμίου και άρθρο 15 της Οδηγίας),

- ανάγει σε βασική αρχή την εύλογη αμοιβή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης του έργου δημιουργών και ερμηνευτών, η οποία πρέπει να είναι κατάλληλη και αναλογική προς την πραγματική ή δυνητική οικονομική αξία των δικαιωμάτων για τα οποία χορηγείται άδεια χρήσης ή τα οποία μεταβιβάζονται, λαμβανομένης υπόψη της συμβολής του δημιουργού ή του ερμηνευτή στο συνολικό έργο ή άλλο αντικείμενο προστασίας, αλλά και λαμβανομένων υπόψη όλων των άλλων περιστάσεων της υπόθεσης, όπως οι πρακτικές της αγοράς ή η πραγματική εκμετάλλευση του έργου (βλ. σκέψη 73 του Προοιμίου και άρθρο 18 της Οδηγίας - αρχή της δέουσας και αναλογικής αμοιβής των δημιουργών και των ερμηνευτών),

- προβλέπει την τήρηση κανόνων διαφάνειας επί των συμβάσεων των δημιουργών και των ερμηνευτών οι οποίοι βρίσκονται σε ασθενέστερη συμβατική θέση όταν χορηγούν άδειες ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους, οπότε χρειάζονται πληροφορίες, προκειμένου να αξιολογούν τη συνεχιζόμενη οικονομική αξία των δικαιωμάτων τους σε σύγκριση με την αμοιβή που λαμβάνουν για την άδεια ή τη μεταβίβαση (σκέψη 75 Προοιμίου και άρθρο 19 της Οδηγίας), και

- επιβάλλει την καθιέρωση μηχανισμού ανάκλησης των μεταβιβασθέντων κατ' αποκλειστικότητα δικαιωμάτων, οπότε, μετά την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος, οι δημιουργοί και οι ερμηνευτές δύνανται να μεταβιβάζουν ή να παραχωρούν άδεια χρήσης των δικαιωμάτων τους σε άλλο πρόσωπο (άρθρο 22 της Οδηγίας), όπως και αναπροσαρμογής της αμοιβής τους, σε περιπτώσεις που η αρχικά συμφωνηθείσα αμοιβή, στο πλαίσιο χορήγησης άδειας χρήσης ή μεταβίβασης δικαιωμάτων, καθίσταται προδήλως δυσανάλογα χαμηλή σε σύγκριση με τα σχετικά έσοδα που προέρχονται από την επακόλουθη εκμετάλλευση του έργου ή της υλικής ενσωμάτωσης της ερμηνείας από τον αντισυμβαλλόμενο του δημιουργού ή του ερμηνευτή (άρθρο 20).

Επισημαίνεται ότι τα μέτρα εναρμόνισης προς την Οδηγία θεσπίζονται από το χρονικό σημείο που η ίδια ορίζει. Επειδή η προθεσμία συμμόρφωσης προς την ανωτέρω Οδηγία έληξε την 7.6.2021 (άρθρο 29 της Οδηγίας) και επειδή, σε περίπτωση εκπρόθεσμης μεταφοράς διατάξεων Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, η συμμόρφωση πρέπει να ανατρέχει στον χρόνο κατά τον οποίο οι διατάξεις της Οδηγίας έπρεπε να μεταφερθούν στο εσωτερικό δίκαιο (ΣτΕ ΠΕ 180/2004, ΣτΕ ΠΕ 415/2001), διά του άρθρου 48 παρ. 5 του νομοσχεδίου προσδίδεται αναδρομική ισχύς, από την 7.6.2021, στις σχετικές διατάξεις διά των οποίων μεταφέρεται στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία.

Συγκεκριμένα, στα άρθρα 6 και 7 καθορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Β΄. Με τις διατάξεις του άρθρου 8, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 21Α στον ν. 2121/1993, διατυπώνονται οι έννοιες της «εξόρυξης [άντλησης] δεδομένων», του «ερευνητικού οργανισμού» και του «ιδρύματος πολιτιστικής κληρονομιάς», εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά την αναπαραγωγή έργων με σκοπό την εξόρυξη [άντληση] κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας που πραγματοποιείται από ερευνητικούς οργανισμούς και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Με τις διατάξεις του άρθρου 9, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 21Β στον ν. 2121/1993, εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά την αναπαραγωγή έργων και άλλου υλικού με σκοπό την εξόρυξη [άντληση] κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις. Περαιτέρω, στο άρθρο 10, διά του οποίου τροποποιείται το άρθρο 21 του ν. 2121/1993, εισάγονται διατάξεις σχετικά με τη χρήση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας σε ψηφιακές διδακτικές δραστηριότητες, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Σχετικά, προβλέπεται ότι η αναπαραγωγή, η παρουσίαση στο κοινό και η κατ' αίτηση διάθεση στο κοινό για ψηφιακή χρήση έργων χάριν μόνο παραδείγματος κατά τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στον βαθμό που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό, επιτρέπονται χωρίς την άδεια του δημιουργού, μεταξύ άλλων, εφόσον η εν λόγω χρήση δεν υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) της συνολικής έκτασης του έργου. Με τις διατάξεις του άρθρου 11, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 22Α στον ν. 2121/1993, επιτρέπεται στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς να αναπαράγουν έργα και άλλα αντικείμενα που χρήζουν προστασίας, τα οποία βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές τους, με σκοπό τη διατήρησή τους, στον βαθμό που αυτή απαιτείται. Στο άρθρο 12, διά του οποίου τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 66Α του ν. 2121/1993, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή της παρεχόμενης προστασίας του εν λόγω άρθρου και στις εξαιρέσεις των άρθρων 21, 21Α, 21Β και 22Α του ν. 2121/1993. Στο άρθρο 13, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 27Β στον ν. 2121/1993, περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που αφορούν τη χρήση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας μη διαθέσιμων στο εμπόριο. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η εκ μέρους ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση και διάθεση στο κοινό, αποκλειστικά για μη εμπορικούς σκοπούς, μη διαθέσιμων στο εμπόριο έργων ή άλλων αντικειμένων που χρήζουν προστασίας, τα οποία βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές τους υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις. Τα άρθρα 14 και 15, διά των οποίων προστίθενται άρθρο 7Α και περ. κ), κα), και κβ) στην παρ. 1 του άρθρου 28 του ν. 4481/2017, αφορούν το σύστημα χορήγησης συλλογικών α-

δειών με διευρυμένη ισχύ, και τις ελάχιστες πληροφορίες οι οποίες αναρτώνται στις ιστοσελίδες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Με τις διατάξεις των άρθρων 16 και 17, διά των οποίων προστίθενται άρθρα 34Α και 31Α στον ν. 2121/1993, θεσπίζεται μηχανισμός διαπραγμάτευσης για την πρόσβαση και διαθεσιμότητα οπτικοακουστικών έργων σε πλατφόρμες διάθεσης βίντεο κατά παραγγελία (άρθρο 16), και ρυθμίζεται το ζήτημα των αναπαραγωγών έργων εικαστικών τεχνών τα οποία έχουν καταστεί κοινό κτήμα (άρθρο 17). Εν συνεχεία, με τις διατάξεις των άρθρων 18 και 19, διά των οποίων προστίθενται άρθρο 51B και περ. ι) στο άρθρο 52 του ν. 2121/1993, θεσπίζεται νέο συγγενικό δικαίωμα για την αναπαραγωγή και τη διάθεση στο κοινό εκδόσεων τύπου από εκδότες εγκατεστημένους σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την επιγραμμική χρήση των εκδόσεών τους από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (άρθρο 18), και ορίζεται η διάρκεια ισχύος της προστασίας των ως άνω δικαιωμάτων (άρθρο 19). Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ο τρόπος υπολογισμού της αμοιβής των δημιουργών έργων τα οποία έχουν ενσωματωθεί σε έκδοση τύπου, ορίζεται ότι με απόφαση της Ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.) εκδίδεται Κανονισμός με τον οποίο προσδιορίζονται τα κριτήρια σχετικά με την αμοιβή των εκδοτών από τους παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, και σε περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η συμφωνία μεταξύ των ως άνω μερών για το ύψος της αμοιβής, θεσπίζεται μηχανισμός για τον καθορισμό της, σε πρώτη φάση, διοικητικά, με την έκδοση σχετικής απόφασης από αρμόδια επιτροπή της Ε.Ε.Τ.Τ., και, σε δεύτερη φάση, δικαστικά, σε περίπτωση που πάλι τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία.

Περαιτέρω, με το άρθρο 20, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 66ΣΤ στον ν. 2121/1993, ορίζεται ο πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και θεσπίζεται το πλαίσιο χρήσης προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων αντικειμένων από αυτόν. Με το άρθρο 21, διά του οποίου τροποποιείται το άρθρο 32 του ν. 2121/1993, εισάγεται η αρχή της δέουσας και αναλογικής αμοιβής των δημιουργών, με το άρθρο 22, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 15Α στον ν. 2121/1993, θεσπίζεται υποχρέωση διαφάνειας ως προς την εκμετάλλευση και την προώθηση των έργων των δημιουργών, με το άρθρο 23, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 32Α στον ν. 2121/1993, κατοχυρώνεται η αξίωση πρόσθετης αμοιβής των δημιουργών, με το άρθρο 24, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 39Α στον ν. 2121/1993, εισάγεται δυνατότητα προσφυγής σε διαμεσολάβηση επί διαφορών που αφορούν στην υποχρέωση διαφάνειας και την πρόσθετη αμοιβή, και με το άρθρο 25, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 15B στον ν.

2121/1993, θεσπίζεται δικαίωμα ανάκλησης σύμβασης ή άδειας ή μεταβίβασης δικαιωμάτων ή άρσης του αποκλειστικού χαρακτήρα της σύμβασης των δημιουργών. Η ενσωμάτωση της Οδηγίας ολοκληρώνεται με τα άρθρα 26 μέχρι και 30 του νομοσχεδίου. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής των νέων άρθρων 15Α, 15Β και 32Α του ν. 2121/1993 των δημιουργών προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή, απαγόρευση της μεταβίβασης εν ζωή των δικαιωμάτων των ερμηνευτών και των εκτελεστών - καλλιτεχνών, και επέκταση της εφαρμογής των νέων άρθρων 15Α, 15Β, 32, 32Α, 39 και 39Α επί των αδειών και συμβάσεων εκμετάλλευσης που συνάπτουν ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες (άρθρα 26, 27 και 28, αντίστοιχα).

Με τις διατάξεις του Μέρους Γ' του νομοσχεδίου (άρθρα 31-40) θεσπίζονται ρυθμίσεις για την ενσωμάτωση διατάξεων της Οδηγίας 2006/115/ΕΚ, διά τροποποιήσεων στον ν. 2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων.

Αντικείμενο των υπό ενσωμάτωση διατάξεων της εν λόγω Οδηγίας είναι η προστασία του αποκλειστικού δικαιώματος συναίνεσης ή απαγόρευσης της εκμίσθωσης και του δανεισμού πρωτότυπων έργων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία, και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1 αυτής. Διά των προτεινόμενων ρυθμίσεων οριοθετείται εννοιολογικά και ρυθμίζεται ο δημόσιος δανεισμός νομίμως δημοσιευμένων έργων σε ανοικτούς στο κοινό νόμιμους κατόχους των υλικών φορέων τους, ιδίως βιβλιοθήκες, δισκοθήκες και ταινιοθήκες, κατά μεταφορά των άρθρων 2 παρ. 1 περ. β), 5 και 6 της Οδηγίας 2006/115/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο (άρθρο 34, διά του οποίου προστίθεται άρθρο 5Α στον ν. 2121/1993). Ως δανεισμός «νοείται η διάθεση έργων προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό». Ο δανεισμός είναι δυνατός μόνον κατόπιν καταβολής εύλογης αμοιβής προς τους οικείους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιούχων, ήτοι πνευματικών δημιουργών και ειδικότερα συγγραφέων, μεταφραστών, φωτογράφων και εικονογράφων, και εκδοτών, για τα έργα λόγου, και πνευματικών δημιουργών, ερμηνευτών - εκτελεστών καλλιτεχνών και παραγωγών φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας, για φορείς ήχου και εικόνας. Συνεπώς, καταργούνται οι διατάξεις που προβλέπουν τη δυνατότητα των δημιουργών να προβαίνουν σε δανεισμό των έργων τους άνευ αμοιβής. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις, εξ άλλου, εισάγουν την προβλεπόμενη από την Οδηγία δυνατότητα παρέκκλισης ως προς τον αποκλειστικό χαρακτήρα του δικαιώματος δανεισμού όσον αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες βιβλιοθηκών (βιβλιο-

θήκες δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών), οι οποίες απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής.

Σχετικά, το άρθρο 6 της Οδηγίας προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα του άρθρου 1, όσον αφορά το δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργ[οί] λαμβάνουν αμοιβή για το δανεισμό αυτό» (παρ. 1). «Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής. Όταν τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν το αποκλειστικό δικαίωμα του άρθρου 1 για τα φωνογραφήματα, τις ταινίες για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθιερώνουν οπωσδήποτε αμοιβή για τους δημιουργούς» (παρ. 2). «Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής κατά τις παραγράφους 1 και 2» (παρ. 3). Υπό το φως των ανωτέρω, η παρέκκλιση θεσπίζεται για ορισμένες κατηγορίες βιβλιοθηκών από τον νομοθέτη, ώστε να μην τίθεται η υποχρέωση καταβολής της αμοιβής που οφείλεται στους δημιουργούς για τον δημόσιο δανεισμό.

Κατά τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Οδηγίας 2006/115 επιδιώκει τη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων των δημιουργών, αφενός, και της πολιτιστικής προαγωγής, που συνιστά σκοπό γενικού συμφέροντος επί του οποίου ερείδεται η εξαίρεση για τον δημόσιο δανεισμό και δικαιολογεί τη δυνατότητα των κρατών μελών να παρεκκλίνουν, δυνάμει της διατάξεως αυτής, από το αποκλειστικό δικαίωμα του άρθρου 1 της Οδηγίας αυτής για τον δημόσιο δανεισμό, αφετέρου. Στο πλαίσιο αυτό, τουλάχιστον οι δημιουργοί πρέπει να λαμβάνουν αμοιβή για τον δανεισμό αυτόν» (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, επί της υποθέσεως C 174/15, με αντικείμενο την αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣυνθΛειτουργίας, υποβληθείσα από το *Rechtbank Den Haag* (πρωτοδικείο Χάγης, Κάτω Χώρες), στο πλαίσιο της δίκης *Vereniging Openbare Bibliotheken κατά Stichting Leenrecht*, σημ. 60).

Παράλληλα, τροποποιούνται σχετικές διατάξεις για την εφαρμογή του νέου όρου του δημόσιου δανεισμού (άρθρα 33 και 35-39) και θεσπίζεται αναλογική εφαρμογή του άρθρου 5A του ν. 2121/1993 επί συγγενικών δικαιωμάτων (άρθρο 40).

12

Με τις διατάξεις του Μέρους Δ´ (άρθρα 41-47) ρυθμίζεται η αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία και ζητήματα εφαρμογής των Οδηγιών 2019/789, 2010/790 και 2006/115, μνημονεύονται δε και οι καταργούμενες διατάξεις των άρθρων 15 παρ. 5 και 22 παρ. 2 του ν. 2121/1993.

Με τις διατάξεις του Μέρους Ε´ (άρθρα 48-49) ορίζεται η έναρξη ισχύος ορισμένων συμφωνιών σχετικών με την άσκηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, κατά μεταφορά σχετικών ρυθμίσεων της Οδηγίας 2019/789, η έναρξη ισχύος των διατάξεων διά των οποίων μεταφέρεται στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία 2019/790 και η έναρξη ισχύος του νόμου εν γένει.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί των άρθρων 5 και 20

Ελλείπουν τα εισαγωγικά στο τέλος των νέων διατάξεων οι οποίες προστίθενται στον ν. 2121/1993.

2. Επί του άρθρου 10

Σύμφωνα με την προστιθέμενη διά του παρόντος παράγραφο 2 στο άρθρο 21 του ν. 2121/1993, επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού, η αναπαραγωγή, η παρουσίαση στο κοινό και η κατ' αίτηση διάθεση στο κοινό έργων, για ψηφιακή χρήση, χάριν μόνον παραδείγματος κατά τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στον βαθμό που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό, εφόσον η εν λόγω χρήση, μεταξύ άλλων, «β) δεν υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) της συνολικής έκτασης του έργου ή ένα άρθρο νομίμως δημοσιευμένο σε εφημερίδα ή περιοδικό ή ένα ποίημα ή ένα έργο των εικαστικών τεχνών, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφικών έργων».

Το στοιχείο β) της προστιθέμενης διάταξης χρήζει αναδιατύπωσης, λόγω νοηματικής ασάφειας εκ της τηρούμενης σύνταξης του κειμένου όσον αφορά το τμήμα του «ή ένα άρθρο νομίμως δημοσιευμένο σε εφημερίδα ή περιοδικό ή ένα ποίημα ή ένα έργο των εικαστικών τεχνών, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφικών έργων».

3. Επί του άρθρου 20

Ενημερωτικά αναφέρονται τα εξής:

Με την προτεινόμενη διάταξη, διά της οποίας προστίθεται νέο άρθρο 66ΣΤ στον ν. 2121/1993, μεταφέρεται το άρθρο 17 της Οδηγίας (ΕΕ)

2019/790. Το εν λόγω άρθρο της ως άνω Οδηγίας είχε προκαλέσει ιδιαίτερο προβληματισμό. Ειδικότερα η παράγραφος 4 του άρθρου, η οποία καθιέρωσε ευθύνη των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου για μη αδειοδοτημένες πράξεις παρουσίασης στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης στο κοινό, έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων αντικειμένων που χρήζουν προστασίας, εάν δεν τους έχει χορηγηθεί σχετική άδεια. Οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου «εκτελούν μια πράξη παρουσίασης στο κοινό ή διάθεσης στο κοινό όταν παρέχουν πρόσβαση στο κοινό σε έργα που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλο αντικείμενα προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες τους. Κατά συνέπεια, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου θα πρέπει να λαμβάνουν άδεια, μεταξύ άλλων μέσω συμφωνίας χορήγησης άδειας, από τους σχετικούς δικαιούχους» (σκέψη 64 του Προοιμίου). Από την ευθύνη απαλλάσσονται οι πάροχοι, εάν αποδείξουν ότι, σωρευτικά: «α) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση της άδειας, και β) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου προκειμένου να διαπιστώσουν την έλλειψη διαθεσιμότητας συγκεκριμένων έργων και άλλων αντικειμένων που χρήζουν προστασίας, για τα οποία οι δικαιούχοι έχουν παράσχει στους παρόχους υπηρεσιών τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες [,] και σε κάθε περίπτωση γ) έχουν ενεργήσει με ταχύτητα, με τη λήψη της επαρκώς τεκμηριωμένης ειδοποίησης από τους δικαιούχους, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση σε ή να αποσύρουν από τους ιστοτόπους τους έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση, και έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις τους σύμφωνα με το στοιχείο β)». Συναφώς, η παράγραφος 3 του άρθρου ορίζει ότι «[ό]ταν ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου εκτελεί πράξη παρουσίασης στο κοινό ή πράξη διάθεσης στο κοινό υπό τους όρους που θεσπίζονται στην παρούσα Οδηγία, ο περιορισμός της ευθύνης που ορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ δεν έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις που καλύπτονται από το παρόν άρθρο».

Όπως έχει νομολογηθεί, μέχρι την έναρξη ισχύος του άρθρου 17 της Οδηγίας 2019/790, η ευθύνη των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου για την παροχή στο κοινό πρόσβασης σε προστατευόμενο περιεχόμενο, που αναφορτώνεται στις πλατφόρμες τους από χρήστες

των υπηρεσιών αυτών, με αποτέλεσμα την προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, διεπόταν από το άρθρο 3 της Οδηγίας 2001/29 περί δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, και από το άρθρο 14 της Οδηγίας 2000/31 περί ηλεκτρονικού εμπορίου. Συναφώς, ο διαχειριστής πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο ή πλατφόρμας φιλοξενίας και ανταλλαγής αρχείων, στην οποία οι χρήστες μπορούν να θέτουν παρανόμως στη διάθεση του κοινού προστατευόμενο περιεχόμενο, τελεί πράξη «παρουσίασης στο κοινό» του εν λόγω περιεχομένου, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, όταν συμβάλλει, «κατά τρόπο που δεν περιορίζεται απλώς στη διάθεση της πλατφόρμας, στην παροχή στο κοινό πρόσβασης σε προστατευόμενο περιεχόμενο η οποία συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Τέτοια περίπτωση συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν ο διαχειριστής γνωρίζει συγκεκριμένα ότι είναι παρανόμως διαθέσιμο στην πλατφόρμα του προστατευόμενο περιεχόμενο και παραλείπει να το διαγράψει ή να καταστήσει ταχέως αδύνατη την πρόσβαση σε αυτό (...)» (βλ. Απόφαση του ΔΕΕ της 22.6.2021 στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C 682/18 και C 683/18, με αντικείμενο, αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία), στο πλαίσιο των δικών Frank Peterson κατά Google LLC, YouTube Inc., YouTube LLC, Google Germany GmbH (C-682/18), και Elsevier Inc. κατά Cyando AG (C-683/18), σκέψη 102). Εφόσον ο εν λόγω διαχειριστής δεν διαδραματίζει «ενεργό ρόλο ικανό να του παράσχει γνώση ή έλεγχο του περιεχομένου που αναρτάται στην πλατφόρμα του», δεν φέρει ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 της Οδηγίας 2000/31, την οποία, αντιθέτως, φέρει, όταν γνωρίζει τις συγκεκριμένες παράνομες πράξεις των χρηστών της πλατφόρμας του που αφορούν προστατευόμενο περιεχόμενο το οποίο έχει αναρτηθεί σε αυτή (Απόφαση ΔΕΕ, ως άνω, σκέψεις 117 και 118). Δυνάμει της πρόσφατης Οδηγίας 2019/790, όμως, θεσπίστηκε ειδικό καθεστώς ευθύνης των παρόχων υπηρεσιών ανταλλαγής επιγραμμικού περιεχομένου, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2 σημ. 6 της ανωτέρω Οδηγίας, κατά το οποίο, όταν εκτελούν πράξεις παρουσίασης στο κοινό ή πράξεις διάθεσης στο κοινό που παρέχουν πρόσβαση σε προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλα αντικείμενα που χρήζουν προστασίας και αναφορτώνονται από τους χρήστες, οφείλουν να λαμβάνουν άδεια από τους δικαιούχους. Το εν λόγω καθεστώς «συνεπάγεται [μεν] περιορισμό της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών ανταλλαγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη [Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης]» (σκέψη 58 Απόφαση ΔΕΕ της

26.4.2022, στην υπόθεση C 401/19, με αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, με προσφεύγουσα τη Δημοκρατία της Πολωνίας, κατά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθ' ων, υποστηριζόμενων από το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία, την Πορτογαλική Δημοκρατία, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), πλην όμως «ανταποκρίνεται στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων, κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, ήτοι, εν προκειμένω, στην ανάγκη προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας την οποία εγγυάται το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη», είναι, δε, κατάλληλο, αναγκαίο και αναλογικό (σκέψεις 82, 83, 84 ως άνω Απόφασης του ΔΕΕ). «Στα κράτη μέλη εναπόκειται, κατά τη μεταφορά του άρθρου 17 της Οδηγίας 2019/790 στο εσωτερικό τους δίκαιο, να μεριμνούν ώστε να βασίζονται σε ερμηνεία της διάταξης αυτής που καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύονται από τον Χάρτη. Περαιτέρω, κατά την εφαρμογή των μέτρων μεταφοράς της εν λόγω διάταξης στο εσωτερικό δίκαιο, οι αρχές και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την ίδια διάταξη, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μη βασίζονται σε ερμηνεία της η οποία θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα ή με τις λοιπές γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, όπως είναι η αρχή της αναλογικότητας (...)» (σκέψη 99, της ως άνω, Απόφασης του ΔΕΕ).

Συναφώς, από την Οδηγία προβλέπεται ότι, στο πλαίσιο της ελευθερίας έκφρασης, οι χρήστες πρέπει να μπορούν να αναφορτώνουν και να διαθέτουν περιεχόμενο που παράγεται από χρήστες για συγκεκριμένους σκοπούς παράθεσης, κριτικής, σχολιασμού, γελοιογραφίας, παρωδίας ή μίμησης, δυνατότητα ιδιαίτερα σημαντική «για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ θεμελιωδών δικαιωμάτων που θεσπίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ο Χάρτης), ιδίως της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας της τέχνης, καθώς και του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, συμπεριλαμβανομένης της διανοητικής ιδιοκτησίας.» (σκέψη 70 του Προοιμίου).

4. Επί του άρθρου 32

Δεδομένου ότι το σύνολο των άρθρων του Μέρους Γ' (άρθρα 31-40) αναφέρονται στην ενσωμάτωση της Οδηγίας 2006/115 ΕΚ, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν στο δεύτερο εδάφιο της διάταξης, αντί των άρθρων 31 μέχρι και 38, νοούνται τα άρθρα 32 μέχρι και 40.

16

5. Επί του άρθρου 48

Δοθέντος ότι η παρ. 6 του παρόντος θεσπίζεται κατά μεταφορά της παραγράφου 4 του άρθρου 15 της Οδηγίας 2019/790, θα ήταν χρήσιμο να μνημονεύεται η σχετική διάταξη της ως άνω Οδηγίας στον τίτλο του άρθρου.

Αθήνα, 21 Νοεμβρίου 2022

Οι Εισηγητές
Δημήτριος Βασιλείου
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών